

Előfizetési díj:

Negyedévre 1 frt
Félévre 2 frt
Égész évre 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Majelen havonkint kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
Csokonai-utca
3. sz.

Kiadóhivatal
József-körút 43. szám.

Az Achilles Sport-Egylet,
Aradi Korcsolyázó-Egylet,
Budapesti polgári lövészegyes.,
Budapesti Torna-Club
Beregcsászi Korcsolyázó-egylet,
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,
Budapesti Korcsolyázó-Egylet,
Budapesti Torna-Egylet,
Délvidéki Kerékpár-Egylet,
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet
Debreczeni Torna-Egylet,
Fővárosi Vivó-Club,
Érsekújv. Vivó- s Torna-Egyes.,
Győri Csónakázó-Egyesület,
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Tornázó- és Vivó-Egyes.
Kolozsvári Athletikai Club.

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,
Körmendi Athletikai Club,
Kunsztmártoni Csón.-Kores.-Egyl.
Lévai Torna- és Vivó-Egylet
Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,
Lőcsei vivó- és Torna-Egyesület,
Magy. Testgyakorlók Köre,
Márm.-szigeti ifj. torna-egylet,
Magyar Uszó-Egylet.
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,
Magyar-Óvári Torna- s Vivó-Egyl.,
Marosvásárhelyi Kerékpár-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Kores.-Egylet,
N.-Bányai Torna- és Kores.-Egyl.,
Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egyl.,
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet.
Neptun Bpesti Evező-Egylet,
Ó-Becsei Kerékpár-Egyes.,
Ó-budai Torna-Egylet,
Pécsi Athletikai Club,
Pozsonyi Hajós-Egylet,
Pápai Korcsolya-Egylet,
Pozsonyi Torna-Egylet,
Privigyei Kores.-Egylet,
Rimaszombati Kores.-Egylet
Quarnero csónakázó.-egylet.
Sátoraljaújhegyi Kores. Egyl.
Selmeczi Akad. Athléta-Club,
Soproni Korcsolyázó-Egylet,
Soproni ev. főgymn. testgy. köre.
Sportkedvelők Köre,
Szabadkai Sport-Egylet,

Szabadkai Torna-Egylet,
Szarvasi Korcsolyázó Kör,
Szatmár-Németi torna és vivó-egyl.
Szegedi Csónakázó-Egylet,
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,
Szegedi Torna-Egylet,
Székely-Udvarhelyi Kores.-Egylet,
Székesfehérvári Kores.-Egylet,
Szegedi Kerékpár-Egyesület,
Szászvárosi Athletika-Club,
Szelnoki Korcsolyázó-Egylet,
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,
Torontáli kores.- és hajós-Egylet,
Torontáli atletikai club
Tordai Korcsolyázó-Egylet,
Ujvidéki Kerékpár-Egyesület,
Veszprémi Torna-Egyesület,
Zsombolyai Athletikai-Club,

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,00. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Ujabb törekvések.*

A városi lakosság elsatnyulásával óriási mértékben terjedő idegesség intenzivebb testi nevelésre sarkalja a népiskolát. Manapság már teljes tudatában vagyunk annak, hogy a testnek a lélekkel való összhangzatos fejlődését csupán csak tornával a népiskolában elérnünk lehetetlen.

Lássuk tehát a testi nevelés érdekében napirandén levő azon ujabb törekvéseket, melyekkel a népiskolai testi nevelést megoldani kívánjuk.

A gyermekjátékok első sorban a népiskolába valók. Nincsen ma már kulturállam, melynek népiskolai tantervében a gyermekjátékok ne képeznek a testi nevelés egyik alkotó részét. Sőt a mai paedagogusok nagyobb része a gyermekjátékokat tartja éppen annak a váznak, a melyre a népiskolai testi nevelést föl kell építeni. Népiskolai tantervünkben (rendeleti uton) a gyermekjátékoknak előkelő helyet biztosítottak és hiszszük, hogy a népiskolai tanterv reviziója alkalmával a gyermekjátékokra építik föl a népiskolai testi nevelés egész rendszerét.

Az atletikának a népiskolai tanterv keretébe való beleillesztése szintén ujabb törekvés. Ez az angol nevelési rendszer a tornázás hazájában, magában Németországban talál ujabb időben legerősebb talajra. Sőt Franciaországban az atlétikát a torna elé helyezik, mivelhogy az

angol nevelési rendszert ma már többre becsülik a németnél. A tavaly Havre-ban megtartott nevelésügyi kongresszus a népiskolai atletikának szükséges voltát kimondotta és az évenként legalább egyszer megtartandó versenyek (olympiai) mellett foglalt állást. A népiskolába fölveendő atletikai anyag a következő: síkfutás, birkózás, labdázás, korcsolyázás, uszás. Nálunk az atletikának, mint az elemi népiskolai nevelés egyik faktorának terjesztésében bizonyos exkluzivitás uralkodik, mely körülmény a szakférfiak (tornatanitók) egyoldalú képzésére vezethető vissza. A főváros több elemi népiskolája udvarán létesül ugyan tél idején néhány korcsolyapálya, azonban még édes-kevés az, a mit e téren fölmutathatunk..

Az iskolai sétákat és kirándulásokat több állam fölvette már a népiskolai oktatás-nevelés munkarendjébe. Így Német-, Francia-, Angolország, Svájc több kantonja és legujabban Olaszország. A legtöbb helyen legalább havonként két, egy-egy órára terjedő iskolai sétára kötelezik az osztályokat, mely séták szellemi anyaga már előre megvan állapítva. Ezek az iskolai séták tehát a mellett, hogy a gyermek fizikumát fejlesztik, ismeretkörének bővítésére is szolgálnak. Az iskolai kirándulások eszméje még nem oly általános természetű ugyan, de azért e téren is haladás észlelhető. Franciaország, Schweitz, de különösen Olaszország mutat föl e téren szebb eredményeket. Az

* A „Néptanítók Lapja”-ból, E cikkre vonatkozó megjegyzésünket a Népiskolai tornázás című cikkben közöljük. Szerk.

olaszországi „Club Alpino Italino“ 1893-ban csinos kirándulási tervezetet dolgozott ki a nagyobb olasz városok népiskoláira való tekintettel. Nálunk e téren még mi sem történt. Én részemről a tanítók turista-egyesületét tartanám annak a tényezőnek, a mely e tekintetben a kezdeményezés terére léphetne. Nagyon szép és üdvös munkásság várna itt reája.

A kitelepítések, melyek szintén a gyermeki szervezet erősítését célozzák, a népiskola részéről teljes méltánylást érdemelnek. Ezt a kérdést azonban majdnem minden államban társadalmat uton oldják meg. Legszebb eredményeket a társadalmilag roppant gazdag Észak-Amerika képes fölmutatni. Az Egyesült-Államok Chautauqua-ját (ejtsd: csatakvá) az emberi alkotás csodájának mondják, mely vadregényes vidéken 20 ezer iskolás-gyereket képes befogadni. És hány ilyen Chautaupua-ja van Amerikának! Mindmegannyi valóságos kis állam az államban. Nagyon figyelemreméltók a dán kitelepítések is, hol a városi gyerekeket cserébe falura telepítik a vakáció tartamára. Mig tehát a városi gyerek a falun üdül és erősödik, addig a falusi a nagyvárosok látnivalóit, muzeumait, képtárait, állatseregleteit látogatja, ismereteit bőviti és sok szögleteességéről leszokik. Hatósági uton ezt a kérdést csak Páris városa oldja meg az iskolai villák fölállításával. Az első iskolai villák 1895-ben állították föl Saint-Germain-en-Lage gyönyörű erdejében. Azóta már több ily épületet emeltek. Ide a párisi gyengeszervezetű iskolás-gyerekeket telepítik ki 21—28 napra. Minden villa egyszersmind iskola is rendes föl-szereléssel, párisi tanítókkal. A gyermekek teljes ellátásban részesülnek.

Csodálatos, hogy székesfővárosunk, mely a kontinens egyik leggazdagabb fővárosa, nem utánozza e tekintetben Páris szép példáját. Pedig itt vannak a gyönyörű budai hegyek, sőt a svábhegyi, zugligeti és lipótmezei iskolák is megvannak és így sokkal kevesebb költséggel járna e gyönyörű eszme megvalósítása.

(Budapest.)

Szabó Lajos.

Erzsébet királyné mint lovas.

A királyné szenvedélyes lovas volt és már Possenhofenben kezdte meg a lovaglást elsajátítani. Akkor már lovagolni tudott idősebb nővére, Helén hercegnő, a kivel aztán együtt lovagolt a régi kastélytól mintegy 300—400 lépésnyire fekvő parkbeli tisztáson.

Ugyanis sem fedett lovarda nem volt a kis földbirtokon. A két hercezkisasszonyt von Binder nyugalmazott királyi bajor vértesszázados oktatta a lovaglásban, még pedig nagy szigorúsággal. Ő volt egyuttal Miksa bajor herceg rendkívül szerény igényű „Marstall“-já-

nak (udvari istállójának) mestere. Akkori följegyzések szerint von Binder százados olyan követelő, volt fiatal nőtanítványaival szemben, hogy még ama veszélynek is kitette őket, hogy a nehezebb kivitelű lovaglási gyakorlatok alkalmával a nyeregből kibukjanak. Helén hercegnővel többször megesett ez a baleset, de Erzsébet hercezkisasszonyt sohasem dobta le hátáról a ló, még az irish banknél (kettős ugrás) sem.

Erzsébet királyné tehát mint tökéletes lovasnő lépett Ausztria császári trónjára; de azért sem a pardu-bitzi lovas-hajszakon, sem a holitschi kopók után egyetlenegyszer sem lovagolt. A bécsi császári udvar akkori elavult, ósdi nézetei s e középkori spanyol udvari etikett kinzó, kegyetlen járma alatt nyögő udvari szertartásai a leghatározottabban eltiltották a fiatal császárnét attól, hogy „alattvalói“ társaságában vegyen részt a róka- vagy szarvashajszakban.

A kiegyezést követő években azonban Erzsébet királyné abban az irányban is teljesen kivonta magát az udvari szabályok kényszere alól, úgy, hogy nemcsak hű magyar alattvalóinak előkelő társaságából való hölgyekkel (bizony alig-alig került ki kettő-három, ők is csak szerfölött ritkán) és az urakkal lovagoljon Pest szab. kir. város környékén, hanem olykor a róka-hajszakon „Polgári vérbeliék“ is követték, egy az akkor Pesten lakott, igen vagyonos von Soon holland család nőtagjai: anya és leányai, köztük az egyik csak tíz éves, zömök kis ponyy-in.

Az akkori budapesti napilapok rendszeresen összeállított, bő rovatban közölték a királyi pár rókahajszáit. Erzsébet királyné finom, gyöngéd lelkének bizonyosága az is, hogy a rókát dúvadnak tekintvén, bizony nem hódolt a beteges tulérzékenykedésnek s így azt kedvteléssel üzette és örömet talált a hallaliban; ámde a szarvashajszát, melyre kalitkában szállítják ki a szegény fogoly szarvast, szelidített vad kegyetlen kínoztatásának minősítvén, sohasem kedvelte.

Mind a király, mind a királyné nagyobb pénzösszeggel járultak a budapesti kopófalka föntartásához, illetőleg a jelentékeny kártérítési alaphoz, mely arra szolgált, hogy a kopóhajszak következtében okozott vetéskárokat megtérítsék. Az akkori budapesti vadász-társaság szerfölött nagyszámu volt.

A királyné nap-nap mellett még zord időjárásban és esőben is megjelent az összejöveteli helyeken; hölgykisérőnője gyakorta volt a szőkefejtű, csinos Wallersee bárónő (Erzsébet királyné testvérbátyjának morganaticus házasságából született fiatal leánya); későbbben pedig Gizella főhercegasszony, a ki vadászlovaglás tekintetében édes anyjához hasonlóan szintén kiváló; Mig Mária Valéria főhercegasszony sohasem lovagolt kopók után.

Mínthogy a legtöbb vadász-összejövetel Káposztás-Megyer legészakibb pontján történt, a hol a kopóólak épültek, zord időjárás, illetőleg esőzés esetén a királyné az ottani Károlyi István gróf-féle uradalmi ispánlak szerény berendezésű szobáinak egyikét használta toalett-célokra, esetleg vadász-étkezésre. A királyné azonban egészen állandósítván a budapesti kopóhajszakban történő résztvevését, Káposztás-Megyeren nagyobb vadász-istállót tartott. Ez okból a legészakibb magánbirtokon, az egykori Karácson István-féle bokorban és fában gazdag, pompás, terjedelmes parkban, Erzsébet királyné számára kis vadászlakot is építettek, a melyhez kis földött lovardát emeltek. Ottan rendezték azokat az érdekes műlovar-előadásokat, melyekben több fiatal főurunk vett részt.

A királyné számos ilyen czirkuszi lovasmutatványban gyönyörködött és nagy előszeretettel fogadta az azokra szóló meghívást.

Az egykori „czirkusz“ épülete ma is fönnál; de jelenleg polgárisabb a rendeltetése: szénaraktár. Délkeleti homlokzatán hat különféle alak látható: jobbról-balról az egész padláshomlokzatot elfoglaló vadászcsoporthoz, legvégén egy-egy bozontos farku vörös róka, melletük egy-egy tarka kopó, azok után pedig egy-egy vörösfrakkos urlovas látható, a kik hátsó lábaikra állítják lovaikat. Az évszám 1880. Erzsébet királyné akkor annyira jellegzetesnek találta ezt a sikerülten összeállított és jól festett vadászcsoporthoz, hogy arról egyik vázlatkönyvébe másolatot rajzolt.

Kedves idők emléke gyanánt szerepel mostan ez a festett vadászcsoporthoz, melynek megtekintésére most sokan rándulnak ki.

A magyarországi tornaegyletek szövetségének versenyszabályai.

(Folytatás.)

A III-ik győztes kapja: a szövetség kis ezüst érmét elismerő okirat kíséretében.

A IV-ik — esetleg minden további győztes kap: bronz érmét, elismerő okirat kíséretében.

A főversenyben részt vett és legalább 30 nyerő pontot elért versenyzők fele, nyerőpontjaik száma sorrendjében díjazásban részesül.

b) A népies főverseny győztesei ugyanazon díjazásban részesülnek, mint a tornászati főverseny győztesei.

A népies főversenyben résztvevő tornászok közül azoknak fele, a kik 200 mtr. legalább 30 mp-en belül futották meg, a diszkosz legalább 20 mtrre dobták és legalább 140 cmtr. magasat (deszka nélkül); ugró deszka magasság leszámítva) ugrottak, díjazásban részesülnek.

Kerületi tornaünnepélyen, ha a főverseny összetett (szer és népies-gyakorlat), a győztesek sorrendjének megállapítására ugyanazon táblázat szolgál, mint a mely a népies főverseny-nél található.

III. Egyszerű — népies — versenyek.

Az alább következő „egyszerű“ versenyek mindegyikénél az I-ső győztes; a szövetség nagy ezüst érmét elismerő okirattal,

a II-ik győztes: a szövetség kis ezüst érmét elismerő okirattal,

a III-ik győztes: a szövetség bronz érmét elismerő okirattal kapja.

Kivételt tesz a birkózás, melynek külön díjazása van.

a) Futás.

91.4 mtr. (100 yard) sik futás. (Egyenes pályán.)

Az indítás a talajon megjelölt indulási vonaltól — külön, külön kijelölt futási pályán — a vigyázz! vezérszót követő zászló lendítésére, vagy pisztoly lövésére történik.

Minden versenyző 1.20 mtr. szélességű pályán — a mely zsineggel jelzendő — végzi futását.

Az egyes futamokra és az indításhoz sorshúzás útján állítatnak a versenyzők.

A célpontot, mellmagasságban alkalmazott fehér szallag jelzi.

Ezen és hasonnemű versenyeknél egy indítónak, két időmérőnek, egy pálya bírónak és egy célbíróknak kell lenni.

Az elsőnek beérkezett futó a győztes. Több futam esetén, az egyes futamok első helyezettjei közép illetve döntő futamban mérkőznek.

100 mtr. sik futás.

Ezen verseny részletes szabályai ugyan azok, mint a 91.4 mtr. sik futásnál.

200 mtr. sik futás.

Az indítás, mint a fenti futási versenyénél. Hajlitott pályán balra a cél felé! A futás a talajon előre kijelölt és 1.20 mtr. szélességű futó pályán történik. Az indításhoz a versenyzők sorshúzás útján állítatnak fel. A kisebb szám belül fut. Győztes: a ki elsőnek érkezett.

Több futam esetén az egyes futamok első helyezettjei közép, illetve döntő futamban mérkőznek.

Holt verseny esetén, az együtt érkezők egyformán kitüntetendők.

402.5 mtr. (1/4 ang. mértföld.) sik futás.

Ezen verseny részletes szabályai, mint fönt.

A versenyzőknek külön futási pálya „nincsen“ kijelölve

Aki versenylársát a futási versenyeknél gátolja, pályáját futás közben közvetlenül elveszi (keresztezi) bár elsőnek érkezett legyen a célhoz, döntő futamra nem bocsájtatik, díjazásban nem részesül.

804.5 mtr. (1/2 ang. mfd.) sik futás. Ezen verseny részletes szabályai ugyanazok, mint a 402.5 mtr. futási versenyénél

1000 mtr. sikfutás.

Ezen verseny részletes szabályai ugyanazok, mint a d) alatti futási versenyénél.

1609 mtr. sikfutás.

Ezen verseny részletes szabályai ugyanazok, mint a 402.5 mtr. futási versenyénél.

Gát futás 109.68 mtr. (120 yard).

10 drb 106 cm. magas lécz gáttal. A részletes szabályok mint a 81.4 mtr. futási versenyénél.

Gát futás. 402.5 mtr. (1/4 ang. mértföld.)

10 drb 80 cmtr. magas lécz gáttal, melyek egymástól 36 méternyire állanak. A részletes szabályok mint a 402.5 mtr. futási versenyénél.

Akadályfutás 150.

Akadályul szolgál 3 drb, (1 mtr. magas) sövény gát, egy 3 mtr. széles árok (mely a talajon jelzendő) és egy mesterséges fal.

A ki az árokba lép, vagy az árokba esik, bár elsőnek érkezék (döntő futamra nem bocsájtatik) díjazásban nem részesül.

A fal 1 mtr. magas, 0.50 méter széles, (legömbölyített éllel,) melyen a versenyző tetszése szerint át teheti magát.

Egyéb szabályok mint a 402.5 mtr. gátfutásnál.

(Folyt. köv.)

A népiskolai tornázás.

A „Beregmegyei Tornaügy“-ben Hamar Jánosnak egy felolvasása közöltetvén, mi még január 2-ik számunkban megtettük tárgyunkra vonatkozó véleményére megjegyzésünket, sőt közöltük ugyanazon lapnak a népiskolai játékokra vonatkozó és Hamar felolvasását czáfoló jeles cikkét is. Most e lapban felel e két bírálatra Hamar ur a következőkben.

„Azt hiszem megengedik a t. bírálók, hogy a népiskoláról van szó, melynek 85%-át a népgyermeke teszi? A nép tudvalevőleg mihelyt gyermeke futkosni kezd, azonnal fel is használja, úgy, hogy annak a nép gyermekének az iskola gyakran egyenesen pihenő hely, hol sokszor elalszik, s ha az udvarra kiküldjük, leül a fal tövére!

Ne méltóztassanak feledni, hogy a testgyakorlás nem annyira fejleszteni, mint inkább ügyesíteni van hivatva a test szervezet egyes részeit; gyorsítja a vérkeringést, előmozdítja az étvágyat, fejleszti a tüdő mechanizmusát, — tágtítja a mellkast, — nem megteszi ezt a játék — vagy nincs a játék elemeiben meg a futás, ugrás? — Mi szükség itt a természet segítségére sietni, hol az fölösleges? Rakott szekérre akarnak több terhet rakni? — Nem félne, hogy összeroskad?

A t. bírálók egyenesen azt állítják, hogy az üdvözítő torna a betegtestet meggyógyítja! Szeretném látni, hogy egy skroflis gyermeket melyik sport férfi gyógyít ki ugrással vagy futással!

Hiszik-e komolyan, hogy a tanterem léghuzamát és rossz levegőjét az udvaron ellensúlyozhatják egy órával később? Egyébként, hol akarnak a t. Bírálók tornázni? — a levegőben? — mert sajnos, ma még nem igen vannak torna helyek sem! Vagy egy századdal előbbre irnak?

Lám, lám, még sem olyan vakmerőség talán, ha egy egyszerű tanító ember is mert valamit írni a mindenható torna ellen, mert hát tanító embernek is véletlenül megadta az isten a fizikai feltételt a gondolkodásra!

Hamar ur nem tudom mért mérges szavainak jól felfogott lényege az volna, hogy a népiskolai testgyakorlásnak anyagául éppen elég a játék, minden más gyakorlat felesleges. — A másik ellenvetése az, hogy mi a téli tornatermekért küzdvén „egy századdal előbbre irunk.“ Az első ellenvetését egészen tévesnek ismerjük, de ironikus második megjegyzésében sajnos igaza lehet, mert biz a „mindenható torna“ még annyira sem vitte, hogy minden iskolának tornaterme legyen, s ki tudja, lesz-e száz év múlva is! — No de engedje meg Hamar ur vakmerőségünket hogy e célért küzdjünk, ha egy skroflis gyermeket, sem gyógyítunk is ki ugrással vagy futással bajából!

Végül engedje meg Hamar ur, hogy bár neki véletlenül „megadta az isten a fizikai feltételt a gondolkodásra“, ez magában nem elég az okos hozzászólásra, hanem egy kicsit tudni is kell a dologhoz, a mit e sorai után már kételkedve hiszünk.

Sokkal több örömet okozott Szabó Lajosnak lapunk elején közölt czike, mely tájékozottságról tesz tanubizonyosságot. Örömmel látjuk, hogy a cikkíró az atletika szó alatt nem az akrobataságot, hanem a szabadtéri gyakorlatokat érti, melyeket helyesen jelölt ki a játék mellett a népiskolai testgyakorlatok anyagául. És az is fontos vivmány, hogy egy oly tekintélyes organum, mint a „Néptanítók Lapja“ elismeri az eddigi torna-tanítói képzés egyoldalúságát.

A népiskolai tornázás reformja nem is kezdődhetik mással okserübben, mint a tanítóképzőkben a torna-tanítás reformjával és a tanterv revízióval a tananyag kibővítésével és az utasítás átdolgozásával.

P. J.

Értesítések a mult ifjusági versenyekről.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A szatmári ker. tornaversenyéről referátát irtam s igyekeztem az igazsághoz hűen éppen versenyek jövője érdekében a tapasztalt hiányokat s szabálytalanságokat is felemlíteni, hogy ezek jövőben elkerültesse-nek; s a köztem és Főtiszt. Ratkóvszky Pál igazgató ur között felmerült incidenset fel sem említettem, nem tartván ezt szak-lapba valónak.

Erre T. Szerkesztőséged b. lapja 12-ik számában, tehát a következő számban, Főtisztelendő Ratkóvszky ur egy támadást intéz ellenem s a leirt dolgokat valótlannak állítja s azt mondja, hogy én nem is vagyok illetékes e verseny elbírálására, a mennyiben engem, ő illetve intézetemet, e versenyéről Elnöki hatalmánál fogva kizárt.

Nohát ez is azt mutatja, mily vendégszeretők voltak a szatmáriak? Különben e kizárás nem való, a mennyiben látva a nagymérvű részrehajlást, magam vezényeltem el ifjainkat a versenyéről; csak a nyert dijjainkat tartották vissza; s a szegény fiukat, kiknek semmi részük nem volt ez ügyben, fösztották meg az örömtől.

A szaklapot, ismétlem, nem tartottam arra valónak s a tornázás ügyének előmozdítására üdvösnek, hogy abban személyes polémia folytattassék, e kiméletlen kifakadásra nem is feleltem.

Miután azonban Főtiszt. Ratkóvszky Pál igazgató ur, a már vidéki hirlapban megjelent nyílt levelét Tek. Szerkesztő ur b. lapjában is közli, engedje meg Tek. Szerkesztő ur, hogy én is, a már szintén megjelent válaszómat, (melyre semmiféle választ nem kaptam) b. lapjában közölhessem, hogy e kinos ügy mindkét oldalról teljesen megvilágosítsassék.

Ismerve Tekintetes Szerkesztő ur pártatlan igazságszeretetét, hiszem s reménylem, hogy e kérésemnek helyt adni sziveskedik.

Fogadja Tekintetes Szerkesztő ur szivességeért előre is hálás köszönetemet.

Rimaszombat, 1898. szeptb. 21.

Alázatos szolgája
Michnay Gyula,
 tornatanár.

Itt adjuk egész terjedelmében Michnay ur választát, megjegyezvén, hogy magunk sem szeretjük az ily polemikiákat, de mert igazságos és részben hasznos az ügynek ilyen tisztázása, nem térhettünk ki a dolog elől, sőt magunkat ért személyes támadásokról is fogunk írni, mert az ügy, melyben támadnak közügy.

Nyílt levél.

Főtisztelendő Ratkóvszky Pál kir. kath. főgymnasiai igazgató és tekintetes Komoróczy Miklós kath. tornatanár főgymn. urakhoz.

Szatmár és Rozsnyó,

A „Gömör-Kishont“ 29. számában „Tanulók mérkőzése“ czim alatt egy rövidke referáda van, (nem én irtam), mely a mi szatmári szereplésünkről szól s abban röviden az ok van feltüntetve, a miért a versenyéről

visszaléptünk, tájékoztatásul a mi rimaszombati közön-
günknek.

Engedje meg tekintetes Szerkesztő ur, hogy erre a referádára megjelent „Sajó vidék“ czimű lapban közölt nyílt levélre felelhessek, az abban írottakat saját értékükre szállíthassam le.

Nekem egyáltalán nem volt szándékom hirlapi polemikában bocsátkozni főtisztelendő Ratkóvszky Pál igazgató urral; vele s általában a szatmári tornaversenyen észlelt szabálytalan dolgokról a szaklapokban bővebben foglalkoztam. (L. „Herkules“ 11. sz.) De miután Főtisztelendőséged Komoróczy urhoz nyílt levelet intézet, s állításait vele erősítgeti; kénytelen vagyok én is mindkettőjünkkel itt is bővebben foglalkozni, annyival is inkább, mert nem vártam Komoróczy urtól, hogy velem szemben, ki mindig a legjobb akarója voltam, a valóságnak nem egészen megfelelő dolgokat erősítgessen. S különösen nek tűnik fel nekem, hogy még csak a 6. sz. lapjában rimaszombatiakról is dicsérőleg nyilatkozik s már a következő számban ellenők fordul.

Én nem akarok megemlékezni arról, hogy volt tavaly egy intézet (Rozsnyói) melynek növendékei kárpótlásul 2 drb 10 frankos aranyat kaptak szegényebb sorsu tanulók jutalmazására s azok már utközben fület nyertek, s arany éremmé váltak: nem akarom azt sem említeni, hogy e bizonyos átváltozott frankosok a szatmári versenyen is mint arany érmek szerepelnek. Azt sem merem jósolni, hogy ez intézet növendékei a házi versenyeken nyert tárgyakat is (tintatartó, körző, könyv stb.) mint érmeket fogják mellükön hordani. Szóval más intézet dolgaiba nem akarok avatkozni. Rosszul esik tehát, ha különösen megyebeli intézet, nem tudom mi okból, ellenem fordul.

Engedjen meg Főtisztelendőséged, hogy annak bebizonyítására, hogy a versenyszabályokhoz értek, csak annyit említsek fel magamról: hogy három ízben magam rendeztem a kritika szerint sikeres 3 országos tornaversenyt. B.-Csabán 1889—91—95-ben. Ezek után rátérek Főtisztelendőséged nyílt levelére.

Főtisztelendőséged azzal kezdi levelét, hogy szabályellenesen viselkedtem. Ez a pont igaz, mert nem szabad lett volna heveskednem a versenybíróóság elnökével szemben. Sajnálom, hogy megtörtént. De ki ne heveskednék akkor, a midőn növendékeit kellőleg előkészítvén e versenyre, épen a hibás rendezkedés s tapasztalatlan kezekre való bizás miatt, e törekvésünk kárba veszett. Én, ha jól emlékszik Igazgató ur, az előértekezleten figyelmeztettem s a bizottság nevében kértem is Erdélyi collegánkat, hogy e hiányokon — különösen a távolugrásnál — a mennyire lehet, segítsen, s mikor kiértünk a verseny helyére, akkor láttuk, hogy daczára ezen felkérésünknek, illetve megállapodásunknak, Erdélyi ur eleget még sem tett. A kötelen való függeszkedésben a 2-nak felért tanulónkat 4-ik helyre szorították, s jön a sulydobás, ott, daczára, hogy nekem volt igazam, növendékeimet épen, az Elnök, tehát Főtisztelendőséged, a kit e tereń szakembernek nem ismerhetek el, disqualificálni akarja. Mondom, ezeket látva, ki ne heveskedett volna? De menjünk sorrendjén.

Főtisztelendőséged levelében czitálja a sulydobásra vonatkozó versenyszabályt is, a mely azt mondja: ha a dobásnál a másik kezét is használná, dobása érvénytelen. Ez úgy van, csak hogy az nincs mondva, hogy a dobás előtt mit csinálhat. — A dobás előtt, ha 3 keze is van, mindegyiket használhatja; — fő az, hogy a dobás pillanatában a golyó egy kézzel hajjittasék el. Ez kéznek az erőpróbája lévén, csupán lábbal nem szabad rohamot venni, s azért áll a versenyszabálynál az, hogy a deszkáról való lépése disqualificálja a dobást. Már pedig a szatmári versenyző Szimon nevezetű, lábbal vette a rohamot, ugrált a deszkán s le is lépett, s még sem disqualificáltatott.

Az sem áll, hogy én az előértekezleten a sulydobás szabályainak módosítását követeltem volna. Erre vonatkozólag ennyit mondtam:

E versenynemnél vigyáznunk kell, hogy egyesek lábbal ne vegyék a rohamot. Tekintve azt, hogy a sulydobást különféleképpen gyakorolják, fődolag a mire ügyeljünk, az legyen, hogy a golyó a dobás pillanatában egy kézben legyen s a dobó az ugródeszkáról le ne lépjen. Hogy a dobó a dobás alatt milyen lendületet vesz vagy hogy löki vagy dobja-e a golyót, ki-ki tetszésére bizasék. Csupán éppen ismét az én ajánlatomra vettetett az el, hogy a dobás előtt egyszerre két kézzel ne lóbálja a golyót, megnehezítvén ez által megfigyelni azt a pillanatot, mikor a golyó elhajtatik, hogy vajjon egy kézzel avagy két kézzel hajjittatott el az.

Az egyik versenybíró, névszerint D'Ouvenau Gyula körmőczbányai tornatanár ur, mint a ki több versenyenél szerepelt mint versenybíró, tehát tapasztalt szakember, daczára annak, hogy az előértekezleten nem is volt jelen, nekem adott igazat. Nem áll az, hogy Főtisztelendőséged 40 lépésnyire állt volna a sulydobás színhelyétől, mert Ön közeliben tartózkodott. Jóllehet, mint érdekelt félnek, de még mint a versenybíróóság elnökének a jury páholybnn kellett volna lennie; s akkor talán megtörtént volna az is, hogy e versenyenél előforduló szabálytalan-ságokért Főtisztelendőségednek, mint elnöknek, óvásomat bejelentettem volna. Az sem áll, hogy a lármát én kezdem voltam el, de Főtisztelendőséged volt az, s midőn kijelentette — mert erélyesebben tiltakoztam az elnök ezen szabálytalan eljárása ellen — hogy ha ezrekbe kerül is, megmutatja, hogy a rimaszombatiak nem visznek díjat; természetesen ott hagytam a versenyt.

De nem áll az sem, hogy növendékeim csinálták volna a lármát. Az én növendékeim közül alig volt ott négy, de a marosvásárhelyiek voltak azok, kik — mert dobójukat szintén szabálytalanul disqualificálták — érthető okokból békétlenkedtek.

Ennyit tartottam czélszerűnek a teljes igazság feltüntetése czéljából előhozni, kijelentvén azt, hogy bármennyit nyílt levelezenek is az urak, én azokra többé reflektálni nem fogok.

S miután én az angol mód szerinti dobásnak — Főtisztelendőséged szerint is — végtelenül barátja vagyok, ismét angol mondással okadatolom e visszavonulásumat: „Time is money.“

Még csak Komoróczy ur azon bátorságán csudálkozom, hogy megbizatas nélkül 14 intézet nevében is, s a sikeres versenyért megelégedését nyilvánítja, holott azok az intézetek, a melyek többször voltak versenyeken s melyeknek élén igazi szakember áll teljes igazsággal azt mondhatják, hogy ilyen tapasztalatlansággal s részrehajlósággal rendezett tornaversenyen, mint a milyen a szatmári volt, nem igen voltak.

Hosszadalmasságomért Szerkesztő ur elnézését kérve, maradtam teljes tisztelettel.

Rimaszombat, 1898. június hó 14-én.

Miehnay Gyula.
tornatanár.

Különfélék

Szerkeztőségünk ezután VIII., ker., Csokonai-utca 3. sz. alatt lesz. Kérjük olvasóinkat, hogy leveleiket ide sziveskedjenek czimezni.

A „Magyar Athletikai Club“ újra felvette heti handicap versenyét. A m. hó 25-én az Orczy kerti pályán tartott versenyen 100 yardos síkfutás, sulydobás és $\frac{1}{4}$ ang. mértföldes síkfutás szerepelt. A 100 yardos síkfutási versenyt, melyre Dr. Gerenday György elnök ajánlott fel tiszteletdíjat: Dr. Portelek László nyerte meg 6 m. előnnyel, mellet második Gajzágó Tibor, ki előny nélkül indult, Mannó Leonidas jó harmadik, 15 nevező, 3 előfutam. A sulydobást, melyre Dr. Totich Péter ajánlott volt fel tiszteletdíjat Bunyita Sándor nyerte meg 10 m. 78 cm. összeredménnyel, 170 előnnyel; második Mészáros Pál, harmadik Gajzágó Tibor. Az abszolút legjobb eredményeket Dr. Portelek László és Gajzágó Tibor érték el. Az $\frac{1}{4}$ ang. mértföldes térelőnyversenyt, melyre Krepelka titkár ajánlott fel tiszteletdíjat Mészáros Pál nyerte 35 m. előnnyel, második Bunyita Sándor, harmadik Weisz Árpád. A club ezen versenyeket folytatónak hetenként esetleg gyakrabban is tartja meg, hogy versenyzőknek alkalmat nyújtson a gyakrabbi versenyzésre.

Az eperjesi jogász „Vivó-egyesület“ m. hó 21-én tartotta alakuló gyűlését, melyen tisztikara a következően alakult meg: Elnök: Dienes Gyula, alelnök: Polányi Géza, elnöki titkár: Sztankay Géza, főjegyző: Liebertinyi Jenő, aljegyző: Klefner Béla, pénztáros: Osztermann Ernő, szertáros: Bothár Gusztáv. Választmányi-tagok: Szentiványi Ferencz, Lévy István, Osztermann Ernő, Gasperik János, Kintély Géza, Jankovich Ákos, Liebertinyi Jenő. Megalakult az „egyesület“ fociball és torna alosztálya is, mely azután már lehetővé fogja tenni a jövő év tavaszára tervezett országos diákversenye (athléta-kerékpár és vivás) megtartását Eperjesen.

Endrédi Márton a főváros egyik legkedveltebb torna- és vivómestere, a VIII. ker. Muzeum-körút 10. számú házában, az idény megnyitásával működését is megkezdte. Kényelem és minden szükségességgel teljesen felszerelt helyiségében a főváros legjobb vivói adnak egymásnak naponként találkát.

Vadászgyönyörűség. Vadászembernek a legnagyobb öröme telik abban, ha zsákmányát csinosan kitömvé s praeparálva megőrizheti. A praeparatio azonban eddig csak a legkritkább esetekben maradt meg hosszú ideig, néhány hónapig, egy két esztendő alatt tönkre mentéért nem igen volt alkalmas szer, mely azt a bomlástól megóvjá. Katona Mihály az Országos muzeum és könyvtár bizottság praeparatora, ki előbb József királyi herczegnél volt alkalmazva, mint állatkitömvőt, s több nagyhirű praeparatori műintézetnek volt már tagja most olyan konserváló szert talált fel, a mely a kitömvött állatokat akár örök időre megvédi a pusztulástól. Az érdekes találmányról s az ezzel kapcsolatos új praeparálási módszerről a feltaláló Katona Mihály szivesen ad felvilágosítást Budapesten a József-körút 21. száma alatt levő laboratoriumában s itt ugyanilyen módszerben való állatkitömvéseket, modellirozásokat is elvállal. Készít vadász trohehat emléökből és madarakból természetű felállítással, biológiai kisebb nagyobb csoportokat természetű környezettel: ugyan ily biológiai felállítasu állatokból nagy raktárt tart. Iskolaí czélokra valamint mindennemű tanszer tárgyat beszerez és köz-

vetit a legméltányosabb árak mellett. Ajánljuk intézeink figyelmébe és lapunk t. olvasóinak Katona állat kitömvő intézetét.

A budapesti Torna-Club atletikai versenye. Szept. 18-án.

I. Síkfutás 100 yardon. (Nemzetközi.) Első előfutam: 1. Dr. Záborszky István (M. A. C.). 2. Guttman Alfréd (B. T. C.) 3. Némedy Gyula (M. U. E.) Indult még: Harsády József (B. T. C.). Második előfutam: 1. Koppán Pál (M. U. E.) 2. Takáts Tamás (M. U. E.) 3. Herzog József (M. U. E.) Indult még: Strausz Gyula (Ó. T. E.) Ramaszéder István (B. T. C.) start után feladja. Döntőfutam: 1. Koppán Pál (M. U. E.) $10\frac{1}{6}$ “. 2. Guttman, 3. Herzog.

II. Magasugrás Magyarország bajnokságáért. 1. Frey Ferencz (Ó. T. E.) 1 m. 66 cm. 2. Sasse Károly 1 m. 64 cm. 3. Franyó Gyula (B. T. C.) és Sajó Béla (B. T. C.) 1 m. 62 cm. Az ugrást 131-nél kezdik. 139, 146, 152, 157, 162, 164, 166 az egyes magasságok. A verseny Frey Ferencznek, a tavalyi győztesnek újabb győzelmével végződött, míg a siófoki és bécsi eredmények után első helyre predesztináltak látszó Franyó és Sajó harmadik helyre szorul. Róka János (B. T. C.) 1.57, Harsády József (B. T. C.) és Kornay Árpád (Ó. T. E.) 1.46 m.

III. Távolugrás. (Nemzetközi.) 1. Strausz Gyula (Ó. T. E.) 5 m. 88 cm. 2. Kazár István (M. U. E.) 5 m. 75 cm. 3. Sasse Károly (Ó. T. E.) 5 m. 72 cm. 4. Takáts Tamás (M. U. E.) 5 m. 65 cm. Utánuk 5 m. 58 cm.-rel Némedy Gyula (M. U. E.); majd Havassy Gyula (V. S. E.) (5.54 m., Róka János (B. T. C.) 5.51 m., Franyó Gyula (B. T. C.) 5.48 m., Sajó Béla (B. T. C.) 5.35 m., Frey Ferencz (Ó. T. E.) 5.30 m., Kovács Nándor (Ó. T. E.) 5.20 m. és Ramaszéder István (B. T. C.) 5.18 m.

IV. 200 m. síkfutás Magyarország bajnokságáért. Első előfutam: Speidl Zoltán (M. U. E.) $24\frac{1}{6}$ “. 2. Guttman Alfréd (B. T. C.). Indult még: Barlay Oszkár (O. T. E.) és Ramaszéder István (B. T. C.) Utóbbi 80 m. után feladta a versenyt. Második előfutam: Dr. Záborszky István (M. A. C.). 2. Koppán Pál (M. U. E.). 3. Franyó Gyula (B. T. C.) Harsády István (B. T. C.) start után feladja a versenyt. Könnyen nyerve, körülbelül 3 m.-el. Döntőfutam. 1. Speidl Zoltán (M. U. E.) $24\frac{1}{6}$ “. 2. Dr. Záborszky István (M. A. C.). 3. Guttman Alfréd (B. T. C.) 4. Koppán Pál (M. U. E.). Speidl 5 m.-el győz, mellszélességgel harmadik Koppán startnál késik.

V. Diszkoszvetés Magyarország bajnokságáért. 1. Coray Artur (B. T. C.) 30 m. 53 cm. 2. Crettier Rezső (M. U. E.) 29 m. 35 cm. 3. Német István (V. S. E.) 28 m. 71 cm. Szilágyi Gyula (H. V. T. V. E.) 27.80 m., Pokomándy Gábor (H. V. T. V. E.) 27.56, Sajó Béla (B. T. C.). Coray dobása: 30.02., —, —, 30.53 28.20.

VI. 1. ang. mértföldes síkfutás. (Nemzetközi.)

(Malcsiner Gyula (M. T. K.) $5^2\frac{1}{6}$ “. 1. (Ujvári Cseh Ödön (M. U. E.) 2. Horváth Gyula (V. S. E.). 3. Galotsik Sándor (B. T. C.). Graf Felix (W. A. C.) a czélegyenesben feladja a versenyt. Indult még: Pehninger Gusztáv (M. U. E.) és Kovács Nándor (Ó. T. E.)

VII. $\frac{1}{4}$ ang. mértföldes handicap. síkfutás. (Nemzetközi.) 1. Franyó Gyula (B. T. C.) 30 m. előny. $52\frac{3}{6}$ “. 2. Mottl János (Ó. T. E.) 35 m. e. 3. Révay Károly (M. U. E.) 25 m. előny. 4. Lindner Ernő (B.)

T. C.) 45 m. e. 5. Ramaszéder István (B. T. C.) 40 m. e. Scratch Speidl (M. U. E.) volt 21 induló. Mint átjuk, a helyeztetek mind nagy előnnyel indultak.

Szentgernyói Horváth Lajos vivómester (sz. k. cs. és kir. huszár-tiszt) új vivó helyiségei megnyitlak. A fényeser berendezett terem a *Kossuth Lajos-utca 18. számú ház, I. emeleten*, az „udvari kávéház“ felett van, hol a vivósport idényének kezdetén már igen szépen folynak a kedélyes mérkőzések. Beiratkozhatni naponként lehet. Szentgernyói Horváth Lajos vivómester neve nem ismeretlen, már a fővárosi közönség előtt sem, vidéken a legutóbbi év alatt mint a miskolci athleta-körnek és a Casinónak szerződött vivómestere működött szép sikerrel. Ő a nálunk legujabban kedvelt könyök (olasz) kard-vivásnak mestere; a nagy nemzetközi vivó-versenyen leghőbb vágya volt a híres olasz mesterekkel pengéjét összemérni, minthogy azonban még nem működött 5 éven át mint mester, abban, a verseny szabályok értelmében részt nem vehett. Tanítási módja egyike a legjobbaknak, tanítványai között már eddig is sokan nagyon szép eredményt értek el

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban VIII. József-körút 43. szám

Első Magyar
VARRÓGÉP ÉS KERÉKPÁRGYÁR
R. T. o
BUDAPEST.

Vivók körében

sensatiót kelt a gummiból készült, szabadalmazott

„Damascenus“- kardmarkolat,

mely rugalmasságánál fogva nem nyomja a kezét, elhárítja a kard csúszását, megóvja a keztyüt a kopástól.

A cs. és kir. hadügyminiszterium 1522/1896 sz. rendeletével tanítási czélokra ajánlotta.

Bármely kardra könnyen ráerősíthető!

Legtöbb államban szabadalmazva!!

Viszontelárusítók kerestetnek.

Magyar ruggyantaárugyár
részvénytársaság
BUDAPEST,

A Continental-Pneumatic mindenütt diadalt arat. — Mult hét vasárnapján Temesvárott és Sopronban, csütörtökön pedig Kolozsvárott nyerték el az összes díjakat Continental-Pneumationon.

E sikerek bizonyítják, hogy a legtöbb versenyzők mily előszeretettel használják e hirneves pneumaticot, mely megbízhatósága révén a diadalt mindig biztosítja.

Róbelly vivómester

vezetése alatt álló

Royal torna és vivóterem

Budapest,

VII. Erzsébet-körút 45—47. (Royal szálloda).

Kard- és törvivás. Gyermecktornászat. Vivóórak: reggel 7 órától este 10-ig. Klubboknak, egyeteknek és egyetemi hallgatóknak kedvezményes árak.

Telephon: Royal nagyszálloda. Fürdők és villanyvilágítás.

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után			
vonat szám	óra	perc	honnan	vonat szám	óra	perc	honnan
*101	12	10	k. e. v. London, Páris, Bécs	*1027	12	20	v. v. Budafok
*901	12	30	" Konstantinápoly	311	12	25	sz. v. Hatvan
643	5	00	t. sz. sz. Arad	301	12	50	gy. v. Berlin, Ruttka
321	5	20	v. v. Ruttka	903	1	05	" Konstantinápoly
1707	5	15	sz. v. M.-Sziget	1901	1	25	" Gyékényes, Pécs
607	6	10	" Brassó, Arad	403	1	39	" Lemberg, Kassa
47	6	15	t. sz. sz. Bicske	8	1	45	" Lond., Páris, Bécs
405	6	35	sz. v. Lemberg, Miskolc	503	1	50	" Kolozsvár, Arad
7	6	40	" Bécs, Sopron	1301	2	05	" Graz, Fehring
907	7	05	" Belgrád, Brod	† 21	3	55	sz. v. Bicske
507	7	0	" Brassó, Kolozsvár	313	5	54	" Hatvan
309	7	30	" Hatvan	505	6	20	" Brassó, Kolozsvár
1303	7	35	" Graz, Fehring	27	6	50	v. v. Győr
501	7	50	gy. v. Bukarest, Brassó	5	7	15	gy. v. Bécs, Gráz
1021	7	55	v. v. Paks Adony Szab.	605	7	20	sz. v. Brassó, Arad
1505	8	15	sz. v. Kassa, P.-Felka	905	7	35	" Belgrád, Eszék
1005	8	20	" Fiume, Zágr. Eszék	305	7	45	" Berlin, Ruttka, Szerencs
1003	8	40	gy. v. Fiume	1007	8	00	" Fiume, Zágr., Pécs
319	8	45	sz. v. Hatvan	1705	8	10	" Stanislaw, M.-Szig.
509	9	15	" Szolnok	1001	8	35	gy. v. Róma, Fiume, Zágr.
11	9	25	" Győr, Székhérvár	407	8	40	sz. v. Munkács, M.-Szig.
23	10	15	" Triest, Fiume	1507	9	05	" Kassa, P.-Felka
909	10	30	" Szabadka	9	9	20	" Bécs, Gráz
307	10	35	" Ruttka, Füle	303	9	25	gy. v. Berlin, Ruttka
				603	9	40	" Nagy-Szeben, Gyulafehérvár
				25	9	45	sz. v. Triest, Fiume
				401	10	00	gy. v. Munkács, Kassa

* Közlekedik kedden és pénteken.
 * szerdán és szombaton.
 † csak a hajózás szünete alatt.
 ‡ bez. október 15-ig.
 § november 15-ig.

A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.

Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után			
vonat szám	óra	perc	honnan	vonat szám	óra	perc	honnan
*701	12	50	k. e. v. Konstantinápoly	**171	12	55	sz. v. Palota-Ujpest
§705	5	30	o. e. v. Konstantinápoly	703	1	25	gy. v. Bukarest
163	5	40	sz. v. Palota-Ujpest	173	1	40	sz. v. Palota-Ujpest
?165	6	35	" Palota-Ujpest	103	1	50	gy. v. Bécs, Páris
6101	6	45	" Szolnok, Czegléd	175	3	00	sz. v. Palota-Ujpest
1405	6	55	" Zsolna, Berlin	6001	3	10	" Lajosmizse
709	7	15	" Verciorova	145	3	55	" Nagy-Maros
4101	7	25	" Esztergom	6103	4	05	" Szolnok, Czegléd
167	7	35	" Palota-Ujpest	4103	4	40	" Esztergom
117	7	45	" Bécs	177	5	4	" Palota-Ujpest
6011	7	55	v. v. Lajosmizse	115	5	55	" Bécs
127	8	20	sz. v. Párkány-Nána	711	6	50	" Temesvár
713	8	25	" Czegléd	179	7	00	" Palota-Ujpest
169	10	10	" Palota-Ujpest	707	7	40	gy. v. Orsova, Temesvár
143	10	55	" Érsekújvár	§4105	8	15	sz. v. Pilis-Csaba
715	11	05	" Szeged	137	8	30	" Nagy-Maros
				181	8	40	" Palota-Ujpest
				105	8	50	gy. v. Bécs
				1401	9	20	" Zsolna, Berlin
				4111	9	30	v. v. Esztergom
				*109	9	55	ost. ev. Bécs, Ostendé
				719	10	05	sz. v. Szolnok, Czegléd
				6013	11	00	v. v. Lajosmizse
				?101	11	50	k. e. k. London, Pár., Bécs

* Közlekedik minden szombaton.
 * szerdán és szombaton.
 † csak a hajózás szünete alatt.
 ‡ bez. október 15-ig.
 § november 15-ig.

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kitérőbe.

4001	7	30	sz. v. Esztergom	4003	4	4	sz. v. Esztergom	
				*4	05	8	14	" Pilis-Csaba
				4011	9	34	v. v. Esztergom	

* Közlekedik ünnep és vasárnapokon bezár. november 20-ig.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.

Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után			
vonat szám	óra	perc	hová	vonat szám	óra	perc	hová
.902	12	20	k. e. v. Konstantinápoly	† 22	12	15	sz. v. Bicske
*102	12	40	" Bécs, Páris, Lond.	310	12	35	" Hatvan
32	6	25	v. v. Nagy-Kanizsa	1302	1	45	gy. v. Fehring, Gröz
604	6	45	gy. v. Gyfehérv. N.-Szeb.	602	1	55	" Arad, Kolozsvár
10	6	50	sz. v. Bécs, Gráz	4	2	20	" Bécs, Páris
402	7	10	gy. v. Kassa, Munkács	16	2	30	sz. v. Bicske
1002	7	15	" Zágr., Fiume Róma	401	2	35	gy. v. Kassa, Lawoczne
304	7	30	" Ruttka, Berlin				Lemberg
906	7	35	sz. v. Belgrád, Brod,	904	2	40	" Konstantinápoly
			Nagy-Kanizsa	312	2	45	sz. v. Hatvan
1508	7	50	" Kassa, Popr.-Felka	510	2	26	" Szolnok
1008	8	00	" Zágr. Fiume, Pécs	1004	3	00	gy. v. Zágr. Fiume, Eszék
606	8	10	" Arad, Brassó	1022	3	20	v. v. Adony Szab.-Paks
506	8	30	" Kolozsvár Brassó	302	3	45	gy. v. Ruttka, Berlin
6	8	50	gy. v. Bécs, Gráz	910	4	00	sz. v. Szabadka
408	8	50	sz. v. Munkács, M.-Sziget	12	4	30	" Győr, Székhérvár
1708	9	15	" M.-Sziget, Stanislaw	308	5	20	" Füle, Ruttka
306	9	35	" Ruttka, Berlin	508	5	45	" Kolozsvár, Brassó
?1028	10	39	v. v. Budafok	318	6	25	" Hatvan
				1706	7	05	" M.-Sziget, Stanislaw
				26	7	35	" N.-Kanizsa, Triest
				1506	8	00	" Kassa, Popr. Felka
				1000	8	30	" Zágr. Fiume, Eszék
				406	8	40	" Ungvár, Lemberg
				48	9	10	tsz. sz. Bicske
				502	9	15	gy. v. Kolozsv., Bukarest
				1904	9	30	sz. v. Bécs, Eszék, Brod
				1304	9	55	" Fehring, Graz
				608	10	00	" Arad, Brassó
				908	10	20	" Belg. Eszék, Brod
				8	10	45	sz. v. Bécs
				322	11	00	v. v. Ruttka, Miskolc

* Közlekedik kedden és pénteken.
 * szerdán és szombaton.
 † bez. november 15-ig.
 ‡ csak a hajózás szünete alatt.

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.

Érvényes 1898. október hó 1-től.

Dél előtt				Dél után			
vonat szám	óra	perc	hová	vonat szám	óra	perc	hová
*702	12	00	k. e. v. Konstantinápoly	6104	12	05	sz. v. Czegléd, Szolnok
†102	1	00	" Bécs, Páris, London	172	12	15	" Palota-Ujpest
§164	5	30	sz. v. Dunakesz	136	12	25	" Nagy-Maros
?166	5	55	" Palota-Ujpest	*174	1	05	" Palota-Ujpest
?110	6	10	ost. ev. Bécs, Ostende	§4106	1	25	" Pilis-Csaba
4102	6	30	sz. v. Esztergom	104	1	45	gy. v. Bécs, Páris
6102	6	40	" Czegléd, Szolnok	176	2	20	sz. v. Palota-Ujpest
168	6	50	" Palota-Ujpest	704	2	30	gy. v. Bukarest
6012	6	55	v. v. Lajosmizse	144	2	35	sz. v. Érsekújvár
1402	7	35	gy. v. Zsolna, Berlin	4104	2	40	" Esztergom
106	8	05	" Bécs	6002	2	45	" Lajosmizse
705	8	15	gy. v. Temesvár, Orsova	720	3	05	" Czegléd, Szolnok
712	8	0	sz. v. Temesvár	178	4	05	" Palota-Ujpest
170	9	05	" Palota-Ujpest	716	4	25	" Szeged
116	9	15	" Bécs	138	4	35	" Nagy-Maros
				180	6	10	" Palota-Ujpest
				128	6	30	" Párkány-Nána
				710	7	00	" Verciorova
				4112	7	10	v. v. Esztergom
				6014	7	20	" Lajosmizse
				182	7	55	sz. v. Palota-Ujpest
				110	9	35	" Bécs
				?706	10	15	ost. ev. Konstantinápoly
				714	10	35	sz. v. Szeged, Temesvár
				1406	10	45	" Zsolna, Berlin

* Közlekedik minden vasárnap.
 * szerdán és szombaton.
 † csak a hajózás szünete alatt.
 ‡ bez. november 15-ig.
 § november 15-ig.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.

4002	6	24	sz. v. Esztergom	*4006	1	19	sz. v. Pilis-Csaba
				4004	2	19	" Esztergom
				4012	7	05	v. v. Esztergom

* Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 20-ig.

Előfizetési díj:

Negyedévre 1 frt
Félévre 2 frt
Egész évre 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
Csokonai-utca
3. sz.

Kiadóhivatal
József-körút 43. szám.

Az Achilles Sport-Egylet,
Aradi Korcsolyázó-Egylet,
Budapesti polgári lövészegyes.,
Budapesti Torna-Club
Beregszászi Korcsolyázó-egylet,
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,
Budapesti Korcsolyázó-Egylet,
Budapesti Torna-Egylet,
Délvidéki Kerékpár-Egylet,
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet
Debreczeni Torna-Egylet,
Fővárosi Vivó-Club,
Ersekújv. Vivó- s Torna-Egyes.
Győri Csónakázó-Egyesület,
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet.
Kassai Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Tornázó- és Vivó-Egyes.
Kolozsvári Athletikai Club,

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,
Körmendi Athletikai Club,
Kunsztmártoni Csón.-Korcs.-Egyl.
Lévai Torna- és Vivó-Egylet
Lőcsei Korcsolyázó-Egylet.
Lőcsei vivó- és Torna-Egyesület,
Magy. Testgyakorlók Köre,
Márm.-szigeti ifj. torna-egylet,
Magyar Uszó-Egylet.
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,
Márm.-szigeti ifj. s Vivó-Egyl.,
Marosvásárhelyi Kerékpár-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egylet,
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egyl.,
Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egyl.,
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet.
Neptun Bpesti Evező-Egylet,
Ó-Becsei Kerékpár-Egyes.,
Ó-budai Torna-Egylet,
Pécsi Athletikai Club,
Pozsonyi Hajós-Egylet,
Pápai Korcsolya-Egylet,
Pozsonyi Torna-Egylet,t,
Privigyei Korcs.-Egylet,
Rimaszombati Korcs.- Egylet
Quarnero csónakázó.-egylet.
Sátorlajuhelyi Korcs. Egyl.
Selmeczi Akad. Athléta-Club,
Soproni Korcsolyázó-Egylet.
Soproni ev. főgymn. testgy. köre.
Sportkedvelők Köre,
Szabadkai Sport-Egylet,

Szabadkai Torna-Egylet,
Szarvasi Korcsolyázó Kör,
Szatmár-Németi torna és vivót-egyl.
Szegedi Csónakázó-Egylet,
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,
Szegedi Torna-Egylet,
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet,
Székesfehérvári Korcs.-Egylet,
Szegedi Kerékpár-Egyesület,
Szászvárosi Athletika-Club,
Szelnoki Korcsolyázó-Egylet,
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,
Torontáli korcs.- és hajós-Egylet,
Torontáli atletikai club
Tordai Korcsolyázó-Egylet,
Ujvidéki Kerékpár-Egyesület,
Veszprémi Torna-Egyesület,
Zsombolyai Athletikai-Club,

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47.000. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

KLAMARIK JÁNOS.

(1832—1898.)

Szathmáry, Klamarik és Lévay, a ministerium három buzgó hivatalnoka volt a mi ügyünknek, a testi nevelés reformjának leglelkesebb triásza. A ministeriumban tartott tanácskozások alatt mindenikük többször szólalt fel a német tornarendszer ellen és hangsúlyozta a szabadtéri gyakorlatok és az ifjusági versenyek ügyével felkarolását. — Lévaynak lelkes felszólalása döntött a kitüntetések minősége feletti vitában az érmek mellett. Szathmáry érdeme, hogy a tanítóképzőkben a tornázási utasításban már némi újítás is érvényesült. De a legtöbb munka a megindult áldásos reformkorban Klamarik vállain nyugodott, mint a középiskolai osztály vezetőén. És e vállak erősek voltak a munkára. Nem volt sem a tornázás sem a versenyek sem a szabadtéri gyakorlatok dolgában egy gyűlés sem, melyen részt ne vett volna és józan mérséklettel ne vitte volna előre az ügyet.

Klamariknak köszönhetjük, hogy a fűszerű rendgyakorlatok és az összetettebb szabadgyakorlatok már kimaradnak a készülő új tantervből. Gunynyal üldözte a felszólalásai alkalmával a kéziszerék nélkül végzett szabadgyakorlatokat, azt mondván, hogy ezek a tárgy-

nélküli mozgások a gyermek lelkét ölik. Csak úgy tartotta jóknak e gyakorlatokat ha, a tanuló kezében bot, rud, súlyzó, buzogány, stb. van.

Klamarik kezdette meg a tornatermek gondosabb építkezését és jobb felszerelését. Bár e téren maga is sokszor panaszkodott a rendelkezésre álló anyagi erők elégtelensége miatt.

Egy munkás, lelkiismeretes hivatalnok halt meg Klamarikban, ki főnökeinek nemes eszméit könnyen magáévá tette és érettük, mint a maga eszméi iránt lelkesedni tudott. A testi nevelésnek újabb törekvéseit hamar felfogta és a rendelkezésre szabott munkakörben tehetségéhez mérten, lelkesen támogatta.

Mint ember az érintkezésben kissé ridegnek látszott, de e rideg külső csak a modornak és nem a szívnek volt szószólója.

A testi nevelésnek egyik lelkes barátja a megindult reform-munka legkitartóbb munkása szállt Klamarikkal a sirba. Legyen emléke közöttünk áldott és lelkesítsen bennünket a kitartó munkára, melynek igaz bajnoka volt.

A boldogult életrajzi adatait következőkben foglaljuk össze.

„1832-ben, február 7-én született Losonczon és ott végezte az elemi iskolákat. A gymnasium négy alsó osztályát Félegyházán tanulta, az V. és VI. osztályt a pesti piaristáknál. 1848-ban a pesti egyetemen tanult bölcsezetet; honvédnek nem fogadták be gyöngye testalkara miatt, de mint népfelkelő a losonczakkal utjat

állotta Grabbe orosz tábornoknak. A szabadságharc után egy évig jogot tanult de csakhamar visszatért a philosophiához és Pesten, majd Bécsben matematikát tanult. Majd 1852-ben kezdte meg a tanárkodást Félégyházán, majd Pécsen, később Baján azután Székely-Udvarhelyt tanított. 1861-ben Besztercebányára, a hol 1883-ig maradt; 1867-ig mint tanár, attól kezdve mint igazgató 1876-ig azután mint főigazgató 1883-ig. A középiskolai törvény szentesítése után Trefort a minisztériumba hívta, hogy a törvény végrehajtásának óriási munkáját az ő vállára rakja. E vállak nem görnyedtek meg e nagy teher alatt. De alig hogy e terhet letehetette, kitünt, hogy belsőleg mégis csak meg volt törve. 1896-ban nyugalomba vonult és alig hogy egyik leánya férjhez menetelét.

Kinek van igaza?

A tanári élet legkellemetlenebb óráit és napjait rendszeren az igazgató és tanár közt felmerült nézeteltérések szokták okozni, főképp ha ez el nem kerülhető esetekben az igazgatóban a kellő mérséklet és a tanárban a kellő tisztelet hiányzik. A legkényesebb ügyek is simán intézhetőek el a kölcsönös bizalom útján. — Ugyde a mi körünkbe tartozó ügyekben itt egy nagy bajt tapasztalunk, azt ugyanis, hogy az igazgató és tornatanár közt sok helyen oly nagy a távolság, hogy bizalmas elintézése a felmerült kényesebb eseteknek kizártnak tekinthető. A tornatanárt, (példát tudok rá) van igazgató, ki ridegebb hangon szólítja, mint az iskola szolgát; az: „hallja maga!”, ez: „kérem János.”

Több ilyen összeütközés alkalmával volt már módunk úgy az igazgató, mint a tornatanár részéről beküldött tényben szerény és csalhatatlannak éppen nem tartott véleményünket nyilvánítani. Az ily véleményt azonban ritka esetben van jogunk a nyilvánosságra hozni, mert ezzel az igazgató és tanár közti viszony a legtöbb esetben még csak feszültebbé válik. — Most egy tornatanártól kaptuk a tényállást ismertető levelet, melynek a tárgyra vonatkozó sorait azért tartjuk közlésre méltónak, mert egy minden tornatanárt érdeklő ügyről van benne szó. — Alább adjuk a levelet, de előre is ki kell jelentenünk, hogy nem tartjuk magunkat illetékesnek magát az illető esetet elbírálni, mert akkor az igazgatóság, itt még a tanfelügyelőség véleményét is ismernünk kellene. Mi az esetből egy általános kérdést csinálunk, mely körülbelül a következőképp hangzik: *az osztálytornázáskor hol van a tornatanárnak a helye; mi ekkor a teendője?*

Természetes dolog, hogy az ügy személyes részeit egészen mellőzzük és a levélnek sem közöljük ilyenű sorait, annál is inkább, mert sejtjük, hogy melyik iskoláról van szó. — De itt rá kell mutatnunk arra, hogy a különbség tornászati ismereteket feltételező ügyekben

ítélő felettes hatóságokhoz, főleg a minisztériumba legalább egy szakembert kellene berendelni az állami iskolák tornatanárai közül, ki szakvéleményével az ily ügyeket elsimítaná.

Most itt adjuk a levelet magát.

Az igen tisztelt Szerkesztőségnek a tornatanítás ügye iránti lelkes érdeklődése, továbbá ítéleteinek, bírálatainak elfogulatlan részrehajlatlanságai továbbá a tornatanítás terén évek hosszú során át tanusított szakavatottsága országosan elismert dolgok. Az igen t. Szerkesztőségnek e kiváló tulajdonságai nemcsak a mértékadó hatóságok részéről, hanem a szakemberek részéről is el vannak ismerve.* Mindez arra bátorít engemet — e sorok íróját, a ki szíves engedelmükkel *egyelőre* nem nevezi meg magát — hogy az igen t. Szerkesztőségnek becses véleményét kikérjem egy — tisztán a tornatanítás körébe vágó tárgyban. Abban a reményben, hogy az igen t. Szerkesztőség kérésemnek szívesen eleget fog tenni s esetleges későbbi észrevételeimnek is helyet fog adni becses lapjában, elő fogom a tárgyat — lehetőleg tárgyilagosan — adni, anélkül, hogy elveimet, nézeteimet, indokaimat elmondanám. Mindezt esetleg máskorra tartom fenn magamnak.

Tárgy: Valahol egy középfoku iskolának tornatermében a III. osztálynak (tehát 13—15 éves fiúknak) tornaórája van. A tornaterem egyik, rövidebb, falának közepén egy térdmagasságú dobogó van elhelyezve, a melyen a tanár számára íróasztal s egy szék áll, a dobogó oly nagy, hogy azon a tanár vagy egy előtornász, a szabadgyakorlatokat előmutathatja; továbbá úgy van elhelyezve a dobogó, hogy onnan a tanár nemcsak a szereken tornászó fiúkat, hanem a többieket is, a lehető legjobban láthatja, szemmel tarthatja, szóval: mindenkor az „egész osztályt” ellenőrizheti, megfigyelheti. A dobogóval átellenben lévő rövid falon négy részatos létra van fölállítva, a melyeken éppen az osztály tornászik, még pedig úgynevezett osztály- vagy tömegtornázás folyik. Az osztály két szakaszba alakítva, a létráktól jobbra és balra, a hosszú falak mentén áll, — tehát úgy, hogy a tornatanár úgy a létrákon tornászó fiúkat, mind a többieket a dobogón felállított íróasztal mellől a lehető legjobban megfigyelheti. A tanulók — bizonyos megállapított módon s utvonalon négyenként mennek a szerhez, vezényszóra; ugyancsak vezényszóra kezdik meg a gyakorlatot s ismét vezényszóra — egyszerre — távoznak a szertől. Mindez a lehető legnagyobb fegyelem s rend mellett történik; lehet mondani *pedans pontossággal* megy mindez. A gyakorlat, melyet a fiúk éppen csinálnak, a következő: Mindkét kéz a kapocsfákat fogja, s páros lábbal szökkenve kell a létrákon fel- és lemenni, a szökkenés foktól-fokra történik. A vezénylést részben a tornatanár, részben a kitüntetett betanított előtornászok végzik, — természetesen ez esetben is a tornatanár ellenőrzése mellett. Miután a tanár meggyőződött a munka rendes folyásáról ismét íróasztalához megy, leül székére, részben, hogy onnan, ü've figyelje az egész osztályt, részben pedig, hogy — szokásához híven — megtehesse néhány sorra terjedő bejegyzéseit, T. i. az illető tornatanár felszokta magának jegyezni, hogy minden egyes osztállyal mit végzett az óra alatt: milyen

* Csak azért adjuk e méltatlanul hizelgő bevezető sorokat, hogy maradjon a levélnek feje De a levél befejező részét már nagyon rövidítve adjuk Szerk

rendgyakorlatokat, milyen szabadgyakorlatokat végzett az osztály? Csapatornászás volt-e, vagy tömegtornászás? s miféle (milyen fajta) gyakorlatokat végeztek a szereken? végül, hogy nincs-e előmenetel vagy erkölcsi magaviselet tekintetében valamelyes kifogás az osztály ellen? Abban a pillanatban, a midőn a tornatanár e néhány sor feljegyzéseit teszi, *belép a tanfelügyelő az igazgató kíséretében.*

Az ezután tartott értekezleten a tanfelügyelő — az igazgató sekundálása mellett — kérdőre vonja az illető tornatanárt, hogy miképpen tudja összeegyeztetni felelősségét azzal, hogy torna óra alatt tanítványaitól 8—10 lépésnyire az asztalhoz megy, ott leülni merészel s főleg, hogy néhány sornyi feljegyzéseket tesz, *szóval, hogy ír a tornaóra alatt?**

A tornatanár erre, mint szakember, kifejtette röviden nézeteit, de a tanfelügyelő hajthatatlan maradt és kimondja: „*Hogy a tornatanárnak közvetlen közelben kell lennie, hogy minden eshetőségre, „kéznél” legyen!*”

A vége a dolognak most már az volt, hogy miután a tornatanár fentartotta álláspontját, azzal az ígérettel távozott a tanfelügyelő, hogy majd ráparancsol *rendeltiléggel* a tornatanárra, hogy a tornaóra alatt ne írjon, ne üljön, stb.

Szakembereknek irván, a dolog érdemére térhetünk. Az osztálytornászásnál a tanárnak úgy kell megválasztani a helyét, hogy úgy a szeren tornászó fiukat, mint az egész osztályt láthassa; tehát a *legrikkább* esetekben lehet a tornázókhoz közvetlen közelben. — Mert itt semmi eshetőségre sem szabad számítani, lévén az osztálytornászásnak szere, gyakorlata és kivitele úgy megválasztva, hogy itt balesetnek nem lehet előfordulni. De hogy még is biztosítva legyünk, egy egy tanulót állítunk a tornázók mellé. A tanár ép azért áll vagy ül távolabb, hogy egy pillantással mindent áttekinthessen és figyelmeztesse a fiukat erre vagy arra. Az illető esetre térve, mind a szer, mind a gyakorlat (a III-ik oszt.-ban) olyan, mely megfelelő az osztálytornászásnak és így a tanár jó helyen volt az emelvényen az asztal mellett.

Más kérdés már az, hogy a tanár az asztalnál ülve foglalkozhatik-e mással, írhat-e ott? Semmiesetre sem foglalkozhatik sem írással, sem olvasással, mert a tornázó fiuk egész figyelmét igénylik. — A felhozott esetben azonban csak arról van szó, hogy a tanár ép az osztály tornászására vonatkozó pár sornyi bejegyzését végezte. No már ez mindenesetre megengedhető. — Bár minden tornatanár oly pontos lenne, hogy tervszerű egymásutánban tanítaná a növendékeket s ne csak úgy, mint a fiuk akarják.

Ez illető esettől eltekintve, arról is véleményt kell mondanunk, hogy mikor ülhet le a tornatanár. — Mert e levélről beszélve, egy nagyobb tanári és igazgatói gyülekezetben, ott azt a véleményt hallottuk, hogy a tornatanárnak nem szabad sohasem leülni a tornateremben, hanem szertől szerhez járva tornázni és segítenie kell.

* Innen kezdve a beküldött levélnek csak tisztán lényegbe vágó sorait közöljük, Szerk.

Igaz, az a legjobb tornatanár, ki ezt ts megteszi és meg is bírja. De ne kívánjuk azt egy meglett embertől, hogy naponként 4—5 órán keresztül álljon és tornázzék, mert utóvégre is ez lehetetlen és hiábavaló kívánság. Hanem úgy vagyunk a dologgal, hogy azok, kik a tornatanár munkáját eredményéből képtelenek megítélni, az ily kicsiségekbe kapczáskodnak. — Utóvégre is a tornatanár is csak csontból és vérből álló ember, ki bármily athléta legyen is, kimerül a rossz levegőben, az izgalmas tornaórán és ha most leül mindjárt nyugalomba volna küldendő!

Szegény jó Keresztessy ugyancsak nem tudott és nem is tornázott, de azért nem emlékszem, hogy oly jól tornázó csapatokat láttam volna, mint minők az ő tanítványai voltak. Ott volt a boldog emlékü kitűnő tornász és athléta erejű Zsingor Mihály, kinek iskoláját mint kezdő magam vettem át. Biz a jó Miskának rendező helye a ló volt. De ha kellett, ott volt a szer-nél tornázott és segített is, mikor épen úgy jött a sorja. Kinek jutna eszébe e két boldogult nagy mesterünket abból itélni meg, hogy ültek-e a tornaórák alatt! — Az élők üiéséről és állásáról nem szólok, csak magamról kell kijelentem, hogy én a szertornászás alatt már többet ülök, mint állok és daczára ennek baleset épen nem fordul elő a tornászásnál és az eredmény határozottan jobb, mint volt abban az időben, mikor nemcsak hogy nem ültem, de meg sem állva tornáztam és segédkeztem.

Egy jól fegyelmezett iskolában, jó előtornász-kép-zéssel a tornatanár munkája könnyű, de ha a tornatanár tekintélyét az igazgató is csökkenti, nehéz munkája elviselhetetlenné válik.

Felfogásom az, hogy üljön, álljon bár a tornatanár, munkáját *szakértő szemek* a tanulók erősödéséből, képességeiből itélik meg.

Porzolt Jenő.

A „Magyar Testgyakorlók Köre“ nemzetközi atletikai viadala.

(Október 9.)

Nap apó a mai délutánra megfedekezett arról, hogy a kalendárium októbert mutat, s így neki fényt még kell adni, de meleget alig. Ugy süttött, mintha május derekán lennénk. S a szép idő fényes s nagyszámu közönséget csalt ki a millennáris versenypályára, melynek soraiban a szép nem is nagy számban volt képviselve, daczára annak, hogy a szomszédban lóverseny volt, s a M. A. C. is erre a napra tűzte ki őszi viadalát.

Örvendetes jelenség mindenesetre, hogy a sportpublikum napról-napra szaporodik s bár még mindig messze elmarad a többi világvárosok törzsközönségének száma között, ma már oly hatalmas, hogy két versenypályát is ellephet.

A M. T. K. mai viadala különben meg is érdemelte ezt a szépszámu közönséget. A konkurrenzia nagy volt; ott voltak Magyarország legjobb athlpái, képviselve volt azután Bécs (Wiener Athletik Sport Club s Victoria) és Prága (Athletic Club „Sparta“.) A

díjak is igen értékesek voltak, érdekes finishekben sem volt hiány, s az egyes itemekben hatalmas mezőny állott a starter zászlója elé.

A viadalt 100 yardos síkfutás nyitotta, melyben a kiírt 3 előfutam kettőre zsugorodott ugyan össze, de még így is igen csinos mezőnyt tudott felmutatni. Az első előfutam, a rossz indítás folytán mindjárt meglepetéssel végződött: a futásban eddig veretlen Schubert (M. U. E.), Farkas (M. U. E.) és a bécsi Lehmann mögött harmadik helyre szorult. A döntőfutamban azon fényesen kiköszörülte a csorbát s főlénynyel győzött nem megvetendő ellenfeleivel szemben.

A 804¹/₂ méteres bajnokságban Speidl Zoltán szerezte meg a bajnoki titulust Malcsiner Gyula a M. T. K.-ének nagynevű versenyzője ellenében. A hivatalos 2 p. 50⁴/₅ mp-es adata ugyan devalválja az eredményt de ez a hivatalos idő annyira abszurdnak tűnt fel a rendező egyesület előtt, hogy csakhamar maga rektifikálta 2 p. 5 mp-re. Valószínű, hogy a tényleg elért idő — a tempó gyorsasága és a Speidl és Malcsiner között kifejtett küzdelem hevesége után ítélve — ennél is sokkal jobb.

A díszkoszvetés első díját az ideie bajnok Coray Arthur (B. T. C.) szerezte meg 30 cm.-es dobásával; második Crettier Rezső (M. U. E.) lett míg a bécsi Köck Hans, kiről bécsi kállitási szereplése után annyit regéltek s annyira favorizálták, a harmadik helyvel volt kénytelen beérni. Üres kézzel azonban ő sem ment haza; a súlyemelésben elvitte az első díjat s a értékes tisztelet-díjat. Igaz, hogy meg is érdemelte, amennyiben 18 kilogrammal javította meg a magyar rekordot; a mellett oly virtuóz könnyedséggel s oly páratlan stílusban emelt, a melyet mi Magyarországon még nem láttunk. Második e versenyben a prágai Krecek Frantisek, a legérdekesebb külföldi vendégünk volt, ki hatalmas testi terjedelme daczára elég ügyességet mutatott. 117.3 kilogrammos emelése is messze túlhaladja a hazai rekordot.

A 402¹/₂ méteres handicapsíkfutást a 40 méter előnnyel induló Palotai Imre (M. T. K.) nyerte meg; miután a rossz handicapelés folytán a hátul indulók sehogysen érvényesülhettek. Palotai könnyen mintegy 20 méterrel nyert.

A legnagyobb érdeklődés kétségtelenül az utolsó szám, az 1000 méteres síkfutás felé irányult; mert végre összekerült a két legjobb crack, Speidl (M. U. E.) és Malcsiner (M. T. K.), kik folytonosan kergették egymást, mint a bolygók, de soha össze nem kerültek, s így nem is lehetett véleményt alkotni, ki a jobbik. A mai nap eldöntötte ezt a kérdést is, még pedig Speidl javára, ki fényes stílusban mintegy 25 méterrel lett első Malcsiner mögött. Harmadik körülbelül 30 méterrel Ujváry. A többieket, közöttük a bécsi Graf-ot, a gyors tempó már a második körben kifulladásztotta s így versenybe se jöhettek.

A versenyek részletes eredménye:

I. 100 yardos síkfutás.

I. előfutam: 1. Farkas Gyula (M. U. E.) 2. Lehmann Károly (W. A. C.) 3. Schubert Ernő (M. U. E.).

Takács Tamás (M. T. K.). Palotai (M. T. K.) Schubert (M. U. E.). rossz startolt kapván, mint egy 5 métert veszít, melyet már nem tud behozni, s így elkeseredett küzdelem után harmadik lesz.

II előfutam: 1. Speidl Zoltán (M. U. E.) 2. Stein Ferencz (M. U. E.) 3. Hűvös (Herzog) József (M. U. E.).

Forgács Artuur (M. T. K.), Boros (M. T. K.),

Mannó (B. T. C.). Speidl könnyen nyer. Időt az előfutamokban nem mértek.

Döntőfutam:

1. Schubert Ernő 11²/₅ mp.
2. Stein Ferencz.
3. Farkas Gyula.

Főlénynyel nyerve.

II. 804¹/₂ m-es síkfutás Magyarország bajnokságáért.

1. Speidl Zoltán (M. U. E.) 2 p. 5 mp.
2. Malcsiner Gyula (M. T. K.).
3. Graf Félix (W. A. C.).

Indultak még: Sajó Béla (B. T. C.) és Horváth Gyula (Vasm. S. E.). Az első körben Sajó vezet, a másodikban Speidl megy az élre s előnyét mindjobban fokozva körülbelül 20 méterrel győz.

III. Díszkoszvetés.

1. Coray Arthur (B. T. C.) 30 m. 38 cm.
2. Crettier Rezső (M. U. E.) 28 " 95 "
3. Köck Hans (W. A. C.) 28 " 76 "

Dobtak még: Fekete József (III. ker. T. és V. E.) és Sajó Béla (B. T. C.).

IV. Magasugrás.

1. Franyó Gyula (B. T. C.) 162 cm.
2. Sajó Béla (B. T. C.) 160 "
3. Róka János (B. T. C.) 160 "

Az ugrások ugy stílus, mint eredmény tekintetében messze elmaradnak a siófoki s bécsi eredmények mögött.

V. 402¹/₂ méteres handicapsíkfutás.

1. Palotai Imre (M. T. K.) 40 m. előny 45 mp.
2. Franyó Gyula (B. T. C.) 18 " "
3. Farkas Gyula (M. U. E.) 20 " "
4. Stein Ferencz (M. U. E.) 12 " "

Indultak még: Speidl (M. U. E.) scratch (feladata) Schubert (M. U. E.) 5 m., Révay Károly (M. U. E.) 14 m., Szánthó Andor (M. U. E.) 20 m., Boros Mihály (M. T. K.) 55 m., Schlésinger (M. U. E.) 25 m., Manns (B. T. C.) 25 m., Lang (M. U. E.) 30 m., Megyeő (M. T. K.) 35 m., Fatzonni (M. T. K.) 35 m. és Erdei (M. T. K.) 45 m. Könnyen körülbelül 20 méterrel nyervo jó harmadik. Rossz handicap. Az adott előnyök oly nagyok, hogy az előnyt adók alig jöhettek versenybe.

VI. Súlyemelés.

1. Köck Hana (W. A. C.) 127 kgr.
2. Krecek Frantisek (A. C. Sparta, Prága) 117.3 kgr.
3. Weisz Richárd (M. T. K.) 100.6 kgr.

Köck emelése páratlan élvezetben részesítették a közönséget s sportembereink is sokat tanulhatnak belőlök. Az emelés még a súly-maximumnál is oly könnyedséggel történik, hogy szinte azt hinné az ember, hogy még annak a kétszeresét is megemeli. Stílusa is tökéletes, a lábak sohasem mozognak, meg nem hajlik! hanem egy ügyes mozdulattal pillanatnyi gyorsasággal emeli a súlyt feje fölé. Szépek voltak Krecek emelése, is. E két hatalmas erő mellett Weisz Richárd számba se jöhetett.

VII. 1000 méteres síkfutás.

1. Speidl Zoltán (M. U. E.) 2 p. 46²/₅ mp.
2. Malcsiner Gyula (M. T. K.).
3. Ujvári Csek Ödön (M. U. E.).
4. Galotsik Sándor (B. T. C.).

Horváth (Szombathely.) Graf (Bécs), Palotai (M. T. K.) és Jankovich (Debreczen.) Speidl 25 méterrel könnyen nyer, 30 méterrel harmadik, ¹/₂ méterrel negyedik. „M. K. és A. S.“

Iskolasapkák 45 kr., gumizott tornaczipő, 1 frt Kneip czipő 2.90 kr. kizárólag **Weiner Mátásnál, Bpest, Jendrassy-út 3.**

A tornaversenyek előnyei és hátrányai. *)

A szatmári középisk. tanári kör szept. 25-ikén Nagy-Bányán tartotta rendes gyűlését, a melyen Ratkovszki Pál elnök szabad előadást tart a kerületi tornaversenyekről; szembe állítja az azokból háramló előnyöket és hátrányokat. Előnyei a tornaversenyeknek: hogy fokozza a testgyakorlás iránti kedvet, a tanuló távoli vidékeket ismer meg és tapasztalatokat szerez, barátságokat köt, a nemzeti együvé tartozás érzete fokozódik s a versenyek színhelyének közönsége nem mindennapi élvezethez jut. Hátrányai: hogy a tornatanítást kiközkenti rendes menetéből, a versenyzőkre nézve az órák számát szaporítani kell (mert a kiszabott idő rövidege miatt máskülönben el nem készülhetnek), míg a nem versenyző tanulóknak tornaóráik maradnak el s a tornatanítás vesztit intensivitásából; a rendes tantárgyak is rövideget szenvednek, mert a tanulók elméje nem nyugodt, úgy a verseny előtt mint utána heteken át csak ezzel foglalkozik; az intézetben meglazul a fegyelem, s különösen a versenyre való utazás alatt, mint a verseny idején a tanulók a rendes fegyelmi szabályokat tanári felügyelet alatt szegik meg (dohányzás, szeszes italok, kártyázás). Sajnosan tapasztalni azt is, hogy némely intézetnél a kísérő tanárok nem gyakorolnak szigorú felügyeletet, s még éjjel is szabadon hagyják kóborolni tanulóikat a kik aztán kicsapongó multságokra is vetemednek s gyakran az erkölcsi romlás csiráit hozzák haza s megrontják társaikat is. Megemlíti azt is, hogy a legutóbbi verseny alkalmával egyes tornatanítók előre kikötötték, hogy nem akarnak szálláson együtt lenni a tanulókkal. Tulságosan kifejlődik a vetélkedési szellem, a versengési düh, ezt többnyire a tornatanítók suggerálják, a kik szégyennek tartják, ha az intézet minél több díjat nem hoz haza s nem egyszer a versenyszabályok kijátszásával igyekeznek díjhoz juttatni tanulóikat, vagy épen e czélből nagyobb osztálybeli tanulókat kisebb osztálybeliek neve alatt szerepeltetnek a versenyeknél, a mi erkölcsileg káros hatással van a jellemre. A versenyeknél díjat nem kapott tanulók ál-okokat keresnek, hogy vereségüket szépítségük, igazságtalanságról beszélnek, a bírálókat lerántják stb.

Nagy hiányok vannak a rendezésnél. A verseny idejét nagyon későn szokták közölni, nincs idő arra, hogy nyugodtan s az intézeti rend felforgatása nélkül lehessen előkészülni a versenyre. A ministerium igen kevés pénzt ad a versenyekre s így azok nagy anyagi áldozatokat rónak a szülőkre és az érdekelt városok közönségére. A rendezésre s a szegény tanulók, de jó tornászok segélyezésére szükséges pénzt úgy kell összekunyorálni, a mi egyrészt fáradságos és kellemetlen, másrészt a tanári tekintély rovására van. Vidéki városokban 7—800 tanuló tanuló elhelyezése nagyon bajos, a szállást adó intézetek beléletét fölforgatja s az étkezés kellő megoldása is nehéz.

Mindezek után az a kérdés, hogy föntartandó-e a tornaversenyek intézménye? Az előadó úgy válaszol, hogy igen; de okvetlenül reformra van szükség, a jelen szervezet nem maradhat meg. Az előadónak az a véleménye, hogy 1. tornaversenyt nem kell minden évben tartani, hanem legalább is az egyes intézetekre nézve négy évenként. Az a tapasztalat, hogy a melyik ifju egy versenyen már részt vett, másodsor már nem igen vágyik. Így mód lenne nyujtva minden tanulóknak, hogy

egyszer részt vehessen s a versengési szenvedélynek is gát volna vetve. 2. A tornaverseny idejét és helyét s a versenyszabályokat egy évvel előbb közöljék az intézetekkel, hogy rendszeres beosztással készülhessenek, s a szülőknak is elég idejük legyen a pénz előteremtésére. 3. A versenyt nem májusban kell rendezni, a mikor az érettségire való előkészület és az összefoglaló ismétlések folynak, hanem szeptember második felében. 4. Ne hívjanak meg egy-egy versenyre annyi (jelenleg körülbelül 70) intézetet, hanem 10—12-öt, de ezeknek tétessék kötelezővé, hogy pl. 40 tanulóval megjelenjenek s a szegény tanulóknak a kormány adja meg a költséget. 5. A versenyeket ne szorítsák egy napra, mert ez fásasztó a versenyzőkre, de még a közönségre nézve is, s a teljes program még sehol sem volt keresztülvihető, e miatt épen a legérdekesebb dolgok, mint a szertornázás, játékok stb. elmaradnak. Legyen a verseny két napra kiterjesztve, első napon legyenek az egyéni versenyek, csak a teljes jury jelenlétében, a második nap az együttes versenyek a szertornázás és játékok a nagy közönség jelenlétében. 6. A versenyterén követendő magatartásra nézve országosan kötelező versenyszabályok készítendők.

Németh József nagybányai tag a tornaversenyek egy nagy előnyét abban is látja, hogy a hazafias érzést nagyban növeli. Egyébiránt szakszempontról szól a dologhoz s kárkóztatja az egyéni versenyek túltengését, a melyeknek a versengési szenvedély felköltésén kívül még abban is látja a hátrányát, hogy a trainirozás, meg maga a versenyzés is különféle betegségeknek pl. szivbajnak előidézője szokott lenni. Ne egyén egyénnel, hanem intézet intézettel versenyezzen, a mi nemes és így helyes ambíciót keltene a tornatanítóknak. A versenyek idejéül nem tartja alkalmasnak a szeptember hónapot, mert azt tapasztalta, hogy vacatio után gyöngébbek és ügyetlenebbek a fiuk.

Vida Aladár nagybányai igazgató helyesnek tartja, hogy a versenyekre külön rend- és fegyelmi szabályzat készítendő s különösen szigorú köteletségévé tenné a kísérő tanároknak és tornatanítóknak, hogy a fiukat soha se hagyják magukra. S ha a tanárok lelkiismeretesen teljesítik a felügyelői tisztelet, akkor a sajnosan tapasztalható erkölcsi károknak eleje volna véve. A szeptember hónapot közegészségi szempontból sem tartja jónak a versenyek rendezésére, hanem a június 20—30-ig terjedő időszakot ajánlja.

Jaskovits Ferenc szatmári tag a versenyző intézeteket nem tankerületek, hanem vidékek szerint osztaná együvé. A közökt. ministert fel kell kérni, eszközölje ki, hogy a versenyre menő tanulók a vasuton díjat ne fizessenek. A versenyt egy nap folyamában is megtartatónak véli, ha délelőtt volnának az egyéni versenyek és az összgyakorlatok próbája, délután az együttes gyakorlatok, játékok és a szermutatványok. A mi a rend és fegyelem fentartását illeti, ez mindaddig nem lehetséges, míg a tanártestületekbe tornatanítókul idegen elemek jutnak be, a kiknek egy része kellő tekintély hiányában még a rendes órákban sem tudja a fegyelmet fentartani. Reformálandó volna a tornatanítók intézménye s azért fel kell hívni a körök figyelmét, indítsanak mozgalmat olyan irányban, hogy, mint azt egyik ministerünk már megkezdte, tornatanító csak középsikolai képesítésű tanár léhesen, a ki mint más tárgyak szaktanára különben is rendes tagja a tanártestületnek.

Myskovszky nagybányai tag fölemlíti, hogy a versenydíjak és oklevelek rendszeren oly későre készülnek el, hogy kézbesítéskor már elvesztik actualitásukat. Az

*) A középisk. T. K.-ból közölt ez ismertetéshez kérjük kollégáink hozzá szólását, P. J. szokr.

elnök felvilágosítja a felszólalót, hogy az idei tornaverseny alkalmából az idő rövidege miatt minden utánpótlás mellett sem volt lehetséges a díjak és oklevelek elkészíttetése; ez is másképpen lesz, ha a tornaversenyekre egy évi elkészítést kapunk.

Orosz szatmári tag megjegyzi, hogy mennyiben a versenyek rendezése más ministeriumok hatáskörét is érinti, a közönség miniszterétől kérné, hogy ő maga intézkedjék a szükségesekről, mert pl. a szatmári tornaversenyél a helyi rendezőség sehogyan sem tudta kiegészíteni, hogy a helybeli honvédszenekar a kivonulásnál játszószerű, míg Aradon a közös hadseregbeli zenekar a kivonulásakor is közreműködött.

Elnök összegezve a vita anyagát, constatálja, hogy a kör magáévá teszi a kifejtett nézeteket; a versenyek idejéről a kör a június végét fogadja el.

Orosz Alajos, titkár.

A londoni játék-iskolák.

(A budapesti tanítók figyelmébe ajánlva.)

Körülbelül hét éve áll fenn Londonban többek között egy nagyszabású jótékony egyesület „Szegény gyermekek szórakoztatását előmozdító egyesület” cím alatt, melynek egyetlen feladata az, hogy az iskolás, avagy legalább tanköteles korban álló gyermekek számára Londonban és a nagyobb angol városokban külön estélyeket rendezzen pedagógiai tapintattal és revszzerűleg folyton figyelembe véve azt, hogy a társas-mulatságok a gyermekeknek is nagyon szükségesek, sőt szükségesebbek, mint a felnőtteknél és hogy ezt nem lehet egészen a véletlerekre, sem pedig magára az iskolára bízni.

Az egyesület ügyes kezelés mellett gyors fölvirágzásnak indult, ma már több vidéki városban rendez ily társas összejöveteleket és magában Londonban a múlt télen 34 iskolában volt rendes játék-iskola, melyeken hetenként átlag 300 gyermek vett részt csaknem kizárólag önkéntes egyesületi tagok vezetése alatt.

Az iskolai hatóságok átengedvén e célra a tantermeket, a fűtést és világítást, és kimondván azt, hogy a játszó-iskolába csak jutalom gyanánt mehetnek el a gyermekek, különösen csak azok kik a rendes iskolában soha nem mulasztanak, a játszó-iskolák szoros összeköttetésben maradnak az iskolákkal, annyival inkább, mivel csaknem mindenütt akad egy-két tanító, ki teljes buzgalommal vesz részt a rendezés és felügyelet munkájában.

Szeptembertől májusig hetenként egyszer, rendszeresen este 6 órakor gyülekeznek a gyermekek egyik nagyobb tanteremben. Zongoraszó figyelmezteti őket, hogy sorakozzanak és arra zétozlanak a különböző játék-tervek szerint az egyes osztályokban. Egyik csoport képes könyveket néz, a másikban építő-koczkákkal, társasjátékokkal és talányok megfejtésével foglalkoznak. Az élénkebb játékok — táncz, boxolás, labdázás, versenyugrás és máséfféle — a tornatermekben tartatnak. Más helyiségekben nők tanítják őket, hogyan kell papír, dugó és ruhahulladékokból karácsonyi ajándékokat csinálni. Külön szobában mondják a meséket, néha egymásnak. Idősebb időkben kisebb színi-előadásokat is tartanak, melyeken a szülők is megjelenhetnek.

Londonban az ilyen játék-iskolákba rendszeresen csak a 10-ik életévüket már betöltött szegény tanulókat vi-

szik, de fölvesznek már iskolába nem járó gyermekeket is, hogy az utcái kóborlástól megmentsék őket, vagy nehéz munkájuk után egy kis szórakozást nyerjenek. Az ily „idősebb” gyermekek gyakran segítségül használhatók fel. A költség igen csekély. A gyermekek 8 hónapra összesen csak egy shillinget (60 kr) fizetnek, mivel az egyesületi tagok, különösen az előkelő nők, tömördek képeskönyvet, bábót, játékokat ajándékoznak és a karácsonyfát is ők látják el. Nem ritka eset, hogy egyes felügyelőnők kiválogatják a kedvesebb gyermekeket és egy-két napra kiviszik falura birtokaikra. 8 órákor a társas-mulatságnak vége van.

Az egyesület kezelése olyfelmán történik, hogy a közönségi bizottság kezeli az összes bevételeket és kiadásokat, de minden iskola számára külön helyi-bizottság van, melynek tagjai túlnyomóan jólelkű vén leányok és gyermektelen házaspárok, kiknek a játszóiskolák maguknak is gyönyört okoz. De sokkal nagyobb a gyermekek öröme. Nagyobb részük a szegény munkások családjából kerül ki és ezeknek a szombat esti összejövetel valódi tündér élvezet, melyre lázasan várakoznak és ezért jobban is tanulnak, nehogy büntetésül kiszabják, hogy egyik vagy másik estére nem mehetnek el. Mondanunk sem kell, hogy ez bár csak kivétel, a beiratási díjat a szegényeknek elengedik és sok helyen a fölügyező hölgyek eledelet és ajándékokat adnak egyeseknek.

(Népt. Lap.) Levétuo.

Különfélék.

Molnár Viktor a vallás- és közoktatásügyi ministerium elnöki osztályának vezetőjének Wlassics minister előterjesztésére királyi Ő Felsége a ministeri tanácsosi címet és jelleget a4ományozta. A kitüntetett kiváló államtisztviselő, mint ministeri tanácsos, a legfiatalabbak közül való, a mennyiben még csak 39 éves és 16 év óta van államszolgálatban. Annak idején Trefort Agost ministersége alatt lépett a vallás- és közoktatásügyi minister szolgálatába s az utána következő ministerek valamennyien kiváló bizalmukra méltatták. Mint az elnöki osztályának évek óta vezetője, bizonyos tekintetben politikai jellegű állással bírt és bír ma is, a melyet nemcsak nagy körültekintéssel, hanem szeretetreméltósággal is tölt be. El lehet róla mondani, hogy a magyar államtisztviselői kar legtiszteltebb és valóban közszereletben álló tagjai közé tartozik. Nagy tudása, tapasztalatai, helyes ítéléte, tiszta jelleme és törhetetlen munkareje sák szolgálatot tett már a vallás- és közoktatásügyi tárcaának éppen azokban a kényes ügyekben, a melyek ott nem ritkák és különös tapintatot követelnek. A nyáron is ő volt megbízva a brassói gör. kel. iskolák ismeretes ügyének megvizsgálásával s az fényes sikerrel fejezte be. Legutóbb egyik kerületben képviselő gyanánt emlegették, de ő hasznos közszolgálatokkal összekötött állásár nem akarta elhagyni. Molnár Viktorban a kitüntetés valóban érdemes férfut ért, a kire — kivált a mostani tevékeny kultuszminister mellett — jelentékeny közszolgálati föladatok teljesítése vár.

»P. H.«

Az egyetemi ifjak testedzésével egyetemi tanáraink mindig törődtek, a mennyiben lelkes szavakban buzdították az ifjakat a testerősítésére, de bizonyal mert módjukban nem volt, egyebet alig tettek. Mint halljuk, most ismételve maga az ifjuság mozgolódik, hogy megteremtse

az egyetemi sportéletet. Örömmel üdvözljük a mozgalom élén álló dr. Klapatky tanár urat és jeles bajnokunkat dr. Záborszkyt. Adja az ég, hogy fáradozásukat siker koronázza. — Azt hisszük, hogy valamilyen helyiséget a most épülő központi épületben lehetne szorítani, mely legalább a vívás gyakorlására elégséges volna. E kis magból, majd azután az újabb építkezéseknél kifejlődhetik egy teljes felszerelésű tornaterem.

A football matchek sorozatát október 30-án nyitja meg a „Budapesti Torna-Club“ a „Vienna Cricket- and Football-Club“-bal vivandó matchel. E matchre, mely egyelőre Bécs—Budapest találkozását pótolja, erősen készül mindkét résztvevő egyesület, s a bécsies oly jó formában vannak már, hogy eddigi matchjeikből fényesen győzedelmeskedve kerültek ki. A millenárius pálya egyetlen alkalmas traininghelze Budapestnek a footballra s a trainingre való legalkalmasabb időben, — vasárnap délután — az egyre folyó versenyek miatt jóformán kiszorulnak a footballisták, kik kora reggel, s vasárnap délelőtt trainiroznak. A Budapesti Torna-Club első csapatja egy' ulabb jó erővel gyarapodott s ez Yolland A. B., az ismert tennis-bajnok és a B. T. C. csapatkapitányának bátyja, ki nem régiben költözött Budapestre.

Szerkesztői üzenetek.

B. J. Nagy-Enyed. Kapható Pacholek-nél Koronaherceg u-ban. Ő maga készíti és így legbátrabban ajánlható. — **N. J. Bbest.** Szerkesztőnk betegsége miatt csak azután fog levélben válaszolni. **E. J. Szatmár.** Nagyon köszönjük szíves munkásságot. Fekvő beteg lévén mi dologban sem járhattam el A könyvet küld el, valamint okvetlen közlünk belőle, ha az egész nem lehetne.

Első Magyar
VARRÓGÉP ÉS KERÉKPÁRGYÁR
R. T. S.
BUDAPEST.

ADRIA CYCLES

Vivók körében

sensatiót kelt a gummiból készült, szabadalmazott

„Damascenus“- kardmarkolat,

mely rugalmasságánál fogva nem nyomja a kezét, elhárítja a kard csúszását, megóvja a keztyüt a kopástól.

A cs. és kir. hadügyminiszterium 1522/1896 sz. rendeletével tanítási czélokra ajánlotta.

Bármely karra könnyen ráerősíthető!

Legtöbb államban szabadalmazva!!

Viszontelárusítók kerestetnek.

Magyar ruggyantaárugyár
részvénytársaság
BUDAPEST,

A Continental-Pneumatic mindenütt diadalt arat. — Mult hét vasárnapján Temesvárott és Sopronban, csü örtökön pedig Kolozsvárott nyer ék el az összes díjakat Continental Pneumaticon.

E sikerek bizonyítják, hogy a legtöbb versenyzők mily előszeretettel használják e hirneves pneumaticot, mely megbízhatósága révén a diadalt mindig biztosítja.

Róbelly vivómester

vezetése alatt álló

Royal torna és vivóterem

Budapest,

VII. Erzsébet-körút 45—47. (Royal szálloda).

Kard- és törvívás. Gyermecktornászat. Vivó-órak: reggel 7 órától este 10-ig. Klubboknak, egyleteknek és egyetemi hallgatóknak kedvezményes áral.

Telephon: Royal nagyszálloda. Fűdők és villanyvilágítás.

